

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Власенка Михайла Васильовича на тему «Трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дослідження дисертаційної роботи Власенка Михайла Васильовича на тему «Трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» не викликає сумнівів, оскільки вона стосується фундаментальних засад функціонування судової влади як одного з ключових елементів правової держави. Судді, здійснюючи правосуддя, реалізують особливу форму трудової діяльності, яка вимагає високого рівня незалежності, неупередженості, професіоналізму та захищеності. Саме на суддів покладається обов'язок здійснювати правосуддя на принципах незалежності, неупередженості та доступності, забезпечуючи кожному гарантії справедливого суду - через виконання своєї трудової функції, яка, хоча й носить публічний характер, водночас є прямим продовженням їхнього права на працю.

Водночас саме трудові права суддів, включаючи гарантії оплати праці, безперешкодного виконання професійних обов'язків, безпеки - залишаються проблемними, оскільки знаходяться на лінії співвідношення конституційного, судового та трудового права.

Особливої гостроти тема набуває в умовах триваючої судової реформи, оновлення суддівського корпусу, а також загальних викликів, пов'язаних із повномасштабною військовою агресією проти України. У цих обставинах важливим є забезпечення балансу між принципом незалежності судової влади та ефективністю механізмів реалізації й захисту трудових прав осіб, які її здійснюють.

Також не можна оминати увагою і те, що одним із ключових зобов'язань України в рамках євроінтеграційного поступу, зафіксованого в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом, є забезпечення верховенства права,

дотримання прав людини та основоположних свобод як складової співпраці у сфері юстиції, свободи та безпеки. Ця мета не є абстрактною - вона має знаходити своє практичне втілення в діяльності судової системи, що виступає безпосереднім інструментом її реалізації.

У цьому контексті запропоноване Власенком М.В. дослідження є своєчасним, науково та практично значущим і відповідає сучасним викликам державної правової політики.

Відтак, зазначене дає підстави для констатації актуальності дослідження Власенка Михайла Васильовича на тему: «Трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. У цілому дисертація засвідчує високий рівень теоретико-правової зрілості, методологічної культури та аналітичної обґрунтованості у розв'язанні складного комплексу наукових завдань, сформульованих у вступі роботи, як-от: визначити та охарактеризувати професійну діяльність суддів як різновид трудової діяльності, в якому реалізується право на працю; розкрити незалежність судді як елемент професійної діяльності; охарактеризувати трудові права суддів, надати їх поняття та розкрити їх зміст; охарактеризувати право на працю як стрижень системи трудових прав суддів; розкрити право суддів на оплату праці; охарактеризувати право суддів на розумне обмеження робочого часу та право на відпочинок; охарактеризувати механізм забезпечення трудових прав суддів як структуру, що визначає їх ефективність; надати пропозиції до законодавства у сфері регламентації трудових прав суддів та механізму забезпечення їхніх трудових прав.

Здобувач продемонстрував не лише глибоке розуміння об'єкта та предмета дослідження, а й високу методологічну культуру, виявлену у вмілому поєднанні загальнонаукових і спеціальних юридичних методів наукового пізнання. У роботі ефективно застосовано діалектичний, формально-логічний, функціональний, логіко-семантичний підходи, а також

метод порівняльно-правового аналізу, що дало змогу не лише ґрунтовно дослідити проблему, а й сформулювати аргументовані наукові висновки. Структура методологічної рамки дисертації вирізняється логічністю та системністю, що свідчить про аналітичну зрілість автора.

Поєднання доктринальних позицій, аналізу норм національного законодавства, практики Конституційного Суду України, рішень Європейського суду з прав людини дозволило глибоко охопити досліджувану тематику. Завдяки цьому здобувач успішно окреслює стан правового регулювання трудових прав суддів та механізму їх забезпечення в Україні, визначає ключові проблеми їх реалізації, обґрунтовує шляхи вдосконалення відповідного механізму захисту з урахуванням європейських стандартів незалежності судової влади та гарантій для носіїв суддівської функції.

Автор переконливо доводить, що трудова діяльність суддів має специфіку, яка потребує особливого правового підходу, що враховує статус публічної служби, принципи незалежності, недоторканності, професійної етики та постійного навчання. Дисертант акцентує увагу на необхідності встановлення балансу між обов'язками судді та гарантіями, які забезпечують стабільність та ефективність судочинства. Таке бачення відповідає сучасним підходам до побудови правової держави.

Робота логічно побудована: починаючи з аналізу існуючих теоретичних підходів і нормативно-правової бази, автор послідовно рухається до власних узагальнень, висновків і пропозицій. Висновки не є формальними - вони мають глибоку аргументацію, демонструють елементи наукової новизни й зорієнтовані на вдосконалення законодавства, що регулює діяльність суддів в Україні, пропонуючи розуміння природи конструкцій, що аналізуються, фундаментально обґрунтовуючи останню.

Структура дисертації є цілісною та внутрішньо узгодженою: кожен розділ логічно пов'язаний з попереднім, що забезпечує системне розкриття теми. Практична значущість дослідження виявляється у низці конкретних рекомендацій, які можуть бути враховані у подальшій законодавчій роботі, а також у контексті реформування судової системи.

Дисертація спирається на доволі глибоку джерельну базу (194 найменування), що свідчить про вміння здобувача працювати з науковими джерелами та нормативно-правовими актами і дозволяє пропонувати висновки, що заслуговують на увагу як поглиблення існуючої наукової позиції щодо трудових прав суддів.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням трудових прав суддів та механізму їх забезпечення з урахуванням специфіки правового регулювання, що визначається комплексом умов воєнного стану. В ній розроблено теоретичну концепцію системи трудових прав суддів; окреслено правове регулювання трудових прав суддів та механізму їх забезпечення в Україні, зокрема в умовах режиму воєнного стану; представлено авторське бачення на розмежування статусу «працівник» і «найманий працівник»; сформовано науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції по вдосконаленню чинного законодавства та збагаченню юридичної науки.

Внаслідок проведеного дослідження особисто дисертантом було сформульовано та подано низку нових наукових положень та висновків. Основні з них такі:

- Уперше:*
- визначено, що призначення на посаду судді є елементом складного юридичного факту - елементу складу підстави виникнення правовідносин із реалізації права на працю, адже дає доступ особі на зайняття професійною діяльністю і зумовлює правове оформлення його трудової функції - здійснення правосуддя;
 - для трудового права запропоновано розширити категоріальний апарат і використовувати поняття «працівник» - для осіб, які систематично реалізують працю у вигляді професійної діяльності у державних органах, як-от: на державній службі, в органах місцевого самоврядування, у вигляді професійної діяльності судді, для яких принципово важливим у їх роботі залишатися незалежними;

- здійснено комплексний аналіз правового регулювання реалізації права на оплату праці суддів у мирний час та у період режиму воєнного стану, що дало підстави для висновку про напрацювання Радою суддів України прецедентного рішення про розуміння моменту виникнення права на оплату праці судді, що не вичерпується лише виконанням професійної функції, а ґрунтується на перебуванні в особливих правових та безпекових умовах;
- обґрунтовано висновок, що трудова природа прав суддів, навіть із урахуванням їхньої автономності як суб'єктів реалізації права на працю, має бути концептуально визнана як така, що інтегрується в загальну систему трудового права, з одночасним збереженням публічно-службових гарантій незалежності;
- представлено формулу співвідношення між рівнем оплати праці суддів та ефективністю функціонування судової влади, її здатністю забезпечувати правосуддя: високий рівень оплати праці суддів → незалежність та неупередженість суддів → відновлення порушених прав та одночасно забезпечення кожному права на захист і права на справедливий суд → ефективна судова система України.

Удосконалено:

- розуміння трансформації повноважень судді зі здійснення правосуддя у трудову функцію, що забезпечує формування напряму його специфічних трудових прав;
- погляд щодо несумісності суддів, що впливає на обмеження їх права на працю. Адже несумісність є елементом механізму, який забезпечує формування та збереження довіри до судової влади як інституту, який має бути зразком об'єктивності та доброчесності. Визначені в законі обмеження на реалізацію права на працю суддями, політичну активність, підприємницьку діяльність чи зовнішній вплив через майнову участь у бізнесі, створюють свого роду «парасольку захисту» від ситуацій, коли суддя може несвідомо чи свідомо опинитися у ситуації залежності та втратити свою неупередженість у прийнятті рішень. Саме тому несумісність має не лише формальний, а й змістовний характер - вона створює етичну професійну превенцію;

- класифікацію трудових прав суддів на загальні та спеціальні;

Набули подальшого розвитку:

- точка зору, що для судді його діяльність із здійснення правосуддя під час виконання професійних повноважень є трудовою функцією;
- розуміння, що ключова роль судді у здійсненні правосуддя є вирішальною для формування його правового статусу. Ці характеристики впливають на коло та зміст його прав та обов'язків як особи, що реалізує право на працю, як працівника – спеціального суб'єкта трудового права;
- точка зору, що поєднання приватної та публічної сфери у професійній діяльності судді є відмітною рисою останньої, відповідно правове регулювання цієї діяльності має знаходити баланс – оптимальне поєднання приписів загальнообов'язкових правил поведінки щодо здійснення правосуддя суддями як діяльності судової гілки влади і як реалізації суддями їх права на працю для повноцінного впорядкування повноважень даних суб'єктів, щоб надати весь спектр змоги досягати тих функцій, які покладаються на суди у сучасних демократичних державах та забезпечити комплексний захист трудових прав суддів;
- позиція про неможливість констатації ідентичності правового положення судді і найманого працівника, що не дозволяє визнавати суддів найманими працівниками в контексті міжнародних стандартів та чинного трудового законодавства України. Адже побудова всієї системи регламентації суддівської діяльності, її специфіка, вимагають усунення будь-якого впливу на суддю та на можливе прийняття ним рішень;
- поділ прав на об'єктивні та суб'єктивні, де право об'єктивне розглядається як потенціал, запрошення до дій, перспектива і право суб'єктивне – як право, обране суб'єктом, який вступив у правовідносини, обрав певний комплекс прав, які забезпечуються обов'язками інших осіб – контрагентів за договором, чим визначив свій правовий статус;
- розуміння права на працю як суб'єктивного права;

Відтак, сформульовані у дисертації положення, що містять елементи наукової новизни, є переконливо обґрунтованими, концептуально вивіреними

та не викликають жодних заперечень щодо їхньої достовірності. Тому дисертація Власенка М.В. є вагомим науковим доробком, що має потенціал позиціонуватись як значущий внесок у розвиток науки трудового права, зокрема в напрямі її адаптації до сучасних викликів, трансформацій трудових відносин у сфері вищої освіти в контексті євроінтеграції України.

Повнота викладу одержаних результатів. Висновки дисертанта відображені у повні мірі в оприлюднених наукових публікаціях, а також достатнім чином апробовані на різного рівня науково-практичних конференціях та круглих столах. А саме: основні результати дисертаційної роботи викладено у 3 статтях, опублікованих у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 - у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus, а також 8 тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування теоретичних висновків і пропозицій, розроблених у дисертації у:

- науково-дослідній діяльності - для подальшого всебічного наукового аналізу правового регулювання трудових прав суддів та механізму їх забезпечення;
- навчальному процесі - при викладанні освітніх компонентів «Трудове право», «Міжнародне і порівняльне трудове право», «Сучасна трудо-правова доктрина, тенденції розвитку науки трудового права», «Доктринально-правові підходи щодо гідної праці», «Правові проблеми регулювання службово-трудових відносин», «Правові проблеми забезпечення гендерної рівності та заборона дискримінації у сфері праці» при підготовці довідкової, методичної, навчальної літератури та у науково-дослідній роботі здобувачів різних рівнів вищої освіти;
- правотворчості - у процесі оновлення національної нормативно-правової бази, що регулює трудові права суддів та механізм їх забезпечення;
- правозастосуванні - в практичній діяльності органів державної влади, судів, громадських організацій тощо.

Також в роботі міститься довідка про впровадження результатів дисертації в освітньому процесі на спеціальності «Право» у Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди.

Конкретний особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів, що виносяться на захист Дисертація М. В. Власенка є самостійною, логічно вибудованою комплексною науковою працею, у межах якої глибоко проаналізовано трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні. Робота демонструє оригінальний авторський підхід до осмислення права суддів на працю та його реалізацію, що базується на результатах особистого аналітичного пошуку.

Усі ключові положення, концептуальні висновки та нормативні пропозиції, представлені в дисертації, є результатом самостійної інтелектуальної діяльності здобувача. Вони сформовані на підставі ґрунтовного аналізу чинного законодавства, актуальної судової практики, міжнародних документів, а також наукових джерел, що охоплюють сучасну наукову доктрину.

Методологічна база дослідження була адаптована до потреб обраної тематики, критично осмислена здобувачем та реалізована у формі чітко структурованого дослідницького інструментарію без запозичення ідей інших авторів або співавторів попередніх публікацій.

Таким чином, дисертація повною мірою підтверджує наукову самостійність автора, демонструючи його сформованість як дослідника, здатного генерувати нові підходи до вирішення сучасних проблем, що виникають у царині трудових прав суддів.

Дискусійні положення дисертації. Констатуючи високий рівень дослідження, проведеного Власенком М.В., тим не менше, щодо деяких його положень варто висловити наступні міркування:

1. Дисертант виокремлює у роботі підрозділ 2.2 та 2.3, які присвячені характеристиці права на працю та праву на оплату праці. Варто наголосити на ґрунтовності проведеного дослідження цих питань, акценті на запроваджених особливостях правового регулювання їх реалізації. Однак ці права, хоча і

виокремлюються дисертантом, все ж розглядаються у залежності одне від одного. Тому, можливо розгляд їх в межах одного підрозділу був би більш доцільним. Тим більше, що дисертантом право на розумне обмеження робочого часу та право на відпочинок розглядаються у межах одного підрозділу.

2. Аналізуючи різні підходи науковців щодо тлумачення окремих положень та термінів, здобувач дуже обережно висловлює свою авторську позицію, надто мало критикує погляди науковців, а лише на підставі узагальнення думок учених пропонує власні уточнення та доповнення, рідше – визначення. Вважаємо, враховуючи достатню аргументованість своєї позиції, кількість наукової літератури, актів законодавства дисертанту, які було використано дисертантом, слід було б бути сміливішим у своїй критиці та при викладенні власних думок.

Однак, висловлені пропозиції є дискусійними, не створюють впливу на загальне позитивне враження від роботи, не ставлять під сумнів її значимість, достовірність її висновків, наукову новизну та вагомість отриманих результатів з урахуванням фундаментальності проблематики.

Загальний висновок. Дисертація Власенка Михайла Васильовича на тему «Трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» - є самостійним актуальним комплексним завершеним науковим дослідженням, яке містить елементи наукової новизни і характеризується ґрунтовністю, достовірністю, доступністю викладення матеріалу. Результати, отримані у ході дослідження, є науково обґрунтованими, логічними і в сукупності вирішують визначені дисертантом мету і завдання.

Положення дисертації, які виносяться на захист, належним і повним чином відображені в наукових статтях, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій основних положень такого роду робіт у фахових виданнях. Стил ь наукового викладу витриманий, мова - українська, чітка й коректна, з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Робота містить результати апробації здобувача.

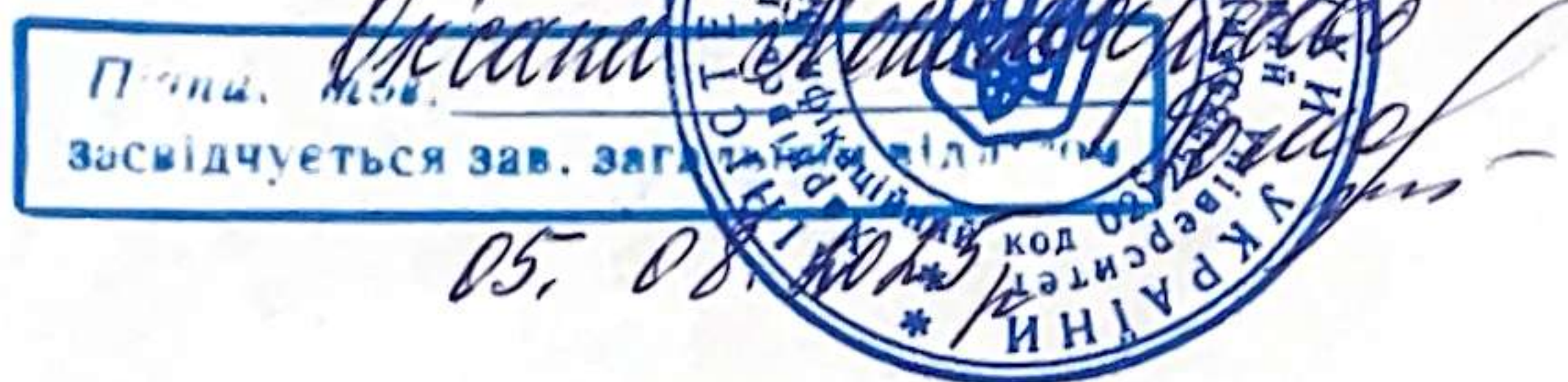
Структура, зміст дисертації, загальна спрямованість останньої, основні результати відповідають спеціальності 081-«Право». Дисертація не містить ознак академічного плагіату. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Відтак, наведене дає підстави для висновку про відповідність дисертації «Трудові права суддів та механізм їх забезпечення в Україні» вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024). Відповідно, автор даної дисертації – Власенко Михайло Васильович - заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права ім. професора
О. І. Процевського
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Оксана ПОНОМАРЕНКО

На електронний документ накладено: 2 (Два) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІІТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

9696566034701321

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: Пономаренко Оксана Михайлівна 2782320326;
Належність до Юридічної особи: ;
Код юридичної особи в ЄДР: 2782320326;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 382367105294AF97040000000E9F0C00A1BE0004;
Видавець кваліфікованого сертифіката: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг;
Тип носія особистого ключа: Захищений;
Тип підпису: Кваліфікований;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 12:05 05.08.2025;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 12:05 05.08.2025;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)

Підпис № 2 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: Пономаренко Оксана Михайлівна 2782320326;
Належність до Юридічної особи: ;
Код юридичної особи в ЄДР: 2782320326;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 382367105294AF97040000000E9F0C00A1BE0004;
Видавець кваліфікованого сертифіката: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг;
Тип носія особистого ключа: Захищений;
Тип підпису: Кваліфікований;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 12:07 05.08.2025;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 12:07 05.08.2025;